

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea
companiilor nefinanciare
și a populației

Februarie 2016

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul IV 2015
Februarie 2016

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe-6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor în scopuri educative și necomerciale
este permisă numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312.43.75; fax: 021/314.97.52.

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
1. Creditarea companiilor nefinanciare	7
1.1. Standardele de creditare	7
1.2. Termenii creditării	8
1.3. Cererea de credite	9
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	10
2. Creditarea populației	11
2.1. Standardele de creditare	11
2.2. Aspecte specifice creditării imobiliare (achiziția de locuințe și terenuri)	12
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	15
Anexă	17

Sinteză

Standardele de creditare s-au menținut constante în T4/2015 pentru împrumuturile acordate companiilor nefinanciare și creditele de consum acordate populației, în timp ce în cazul creditelor imobiliare acestea au fost relaxate moderat. În perioada următoare (T1/2016), instituțiile de credit estimează păstrarea nemodificată a condițiilor de creditare în cazul companiilor și al împrumuturilor de consum destinate populației, în timp ce pentru creditele imobiliare se prognozează o înăsprire într-o anumită măsură a standardelor. În privința cererii de credite, au fost înregistrate creșteri la nivelul companiilor nefinanciare și al creditelor imobiliare acordate populației în T4/2015, iar în cazul creditelor de consum s-a consemnat o diminuare a acestora. În T1/2016, băncile estimează o majorare a cererii de credite din partea companiilor și o reducere a acesteia în cazul creditului de consum acordat populației.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T4/2015	T1/2016 (așteptări)	T4/2015	T1/2016 (așteptări)
Populație	Imobiliare	↑	↓	↑	↑
	Consum	→	→	↓	↓
Companii, total		→	→	↑	↑

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în sus/jos/orizontal indică o relaxare/înăsprire/menținere constantă a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în sus/jos/orizontal indică avansul/contractia/menținerea constantă a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele trei luni, respectiv așteptările privind următoarele trei luni). Culoarea albastră indică modificări de amploare marginală, iar culoarea roșie de amplitudine moderată sau mare.

A. SECTORUL COMPANIILOR NEFINANCIARE

- **Standardele de creditare** s-au menținut nemodificate în T4/2015, conform așteptărilor anterioare ale instituțiilor de credit. Pentru următoarele trei luni, băncile estimează că acestea vor rămâne de asemenea nemodificate.
- **Termenii creditării** nu au cunoscut modificări semnificative în T4/2015, cu excepția *spread*-ului ratei medii la dobânzii la împrumuturile față de ROBOR 1M, care a fost relaxat marginal, instituțiile de credit indicând diminuarea costului împrumuturilor aferente companiilor nefinanciare.
- **Cererea de credite** a înregistrat un avans important, dinamica fiind influențată atât de corporații, cât și de întreprinderile mici și mijlocii. Pentru trimestrul următor, instituțiile de credit prognozează o majorare moderată a cererii de împrumuturi la nivelul companiilor nefinanciare.

- **Riscurile asociate companiilor** s-au menținut constante în T4/2015 în majoritatea sectoarelor de activitate, o evoluție similară fiind înregistrată și în funcție de dimensiunea firmelor.

B. SECTORUL POPULAȚIEI

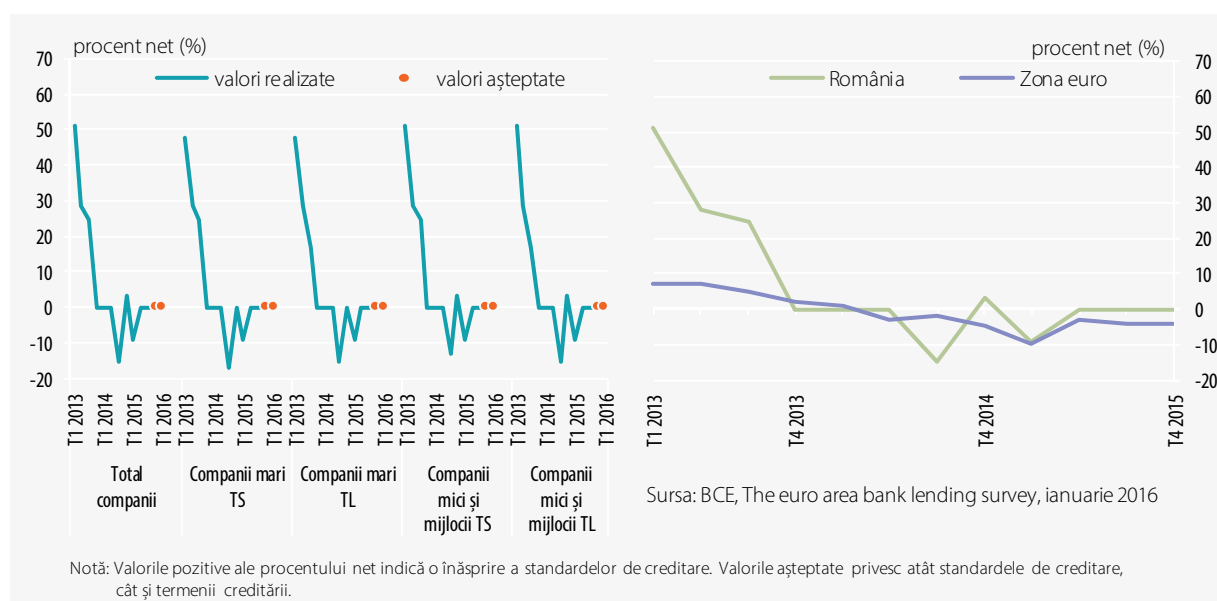
- **Standardele de creditare** au înregistrat o relaxare moderată în T4/2015 pentru creditele imobiliare, în timp ce în cazul creditelor de consum, acestea au fost menținute constante. Băncile anticipează pentru perioada următoare (T1/2016) întreruperea tendinței de relaxare a standardelor aferente creditelor pentru achiziția de locuințe și terenuri și o menținere neschimbată a condițiilor creditării în cazul creditelor de consum.
- **Termenii creditării** imobiliare au cunoscut modificări în sensul relaxării referitoare la condițiile privind ponderea maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV), iar în cazul creditelor de consum, plafonul maxim pentru valoarea creditului a fost majorat. Ceilalți termeni ai creditării au fost menținuți constanți.
- **Cererea de credite** s-a majorat pentru creditele imobiliare, cunoscând un regres pe segmentul creditelor de consum în T4/2015. Instituțiile de credit prognozează ca aceste tendințe să continue și în trimestrul următor (T1/2016).

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

În T4/2015, standardele de creditare la nivelul agregat al companiilor nefinanciare au fost menținute constante de către băncile autohtone, în conformitate cu prognozele anterioare ale acestora. Se observă o tendință de stabilizare a condițiilor de creditare, acesta fiind al treilea trimestru consecutiv în care standardele de creditare nu au fost modificate, instituțiile de credit estimând că această dinamică va persista și în următoarele trei luni (T1/2016), Grafic 1.1.

Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

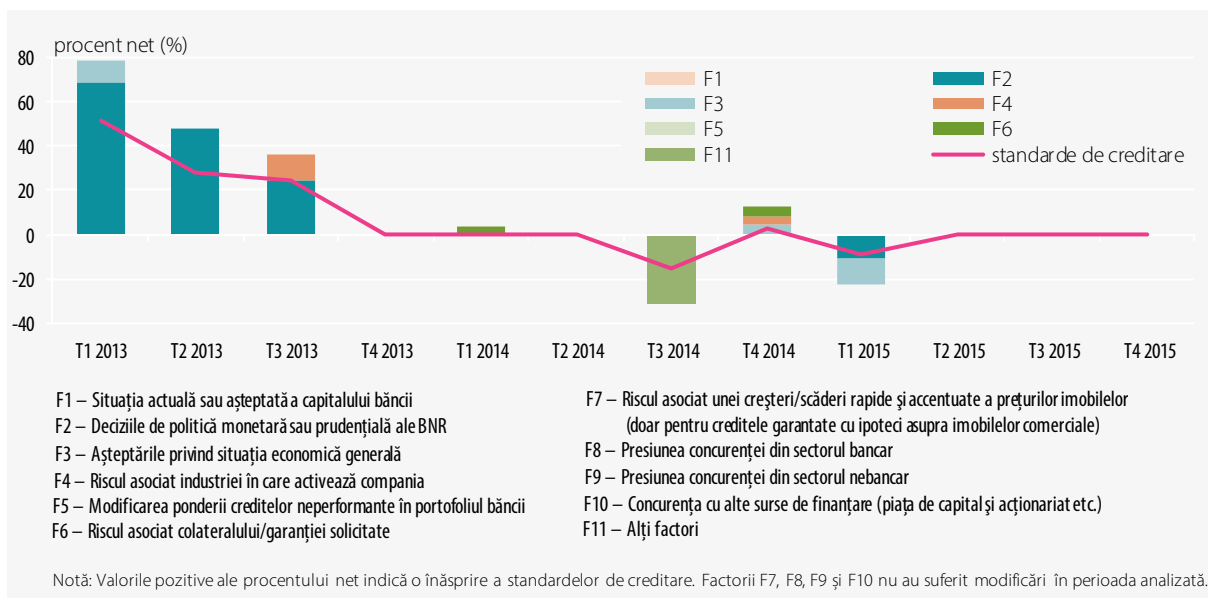
Totodată, băncile au păstrat neschimbate standardele de creditare și în structură, indiferent de categoria de mărime a companiilor sau de maturitatea împrumuturilor. O evoluție similară este anticipată și în T1/2016.

În acest context, principalii factori care contribuie la modificarea standardelor de creditare s-au menținut constanți în T4/2015 (Grafic 1.2).

În zona euro, instituțiile de credit au continuat ciclul de relaxare a standardelor de creditare pentru împrumuturile acordate companiilor nefinanciare, însă într-o măsură mai scăzută comparativ cu cea anticipată inițial (procent net de -4 la sută, față de estimarea de -6 la sută din trimestrul anterior). Concurența dintre instituțiile de credit rămâne cel mai important factor care a condus la relaxarea standardelor de creditare. Totodată, dinamica acestora a mai fost determinată într-o măsură marginală și de evoluția favorabilă a percepției de risc a băncilor din zona euro față de sectorul companiilor nefinanciare. După dimensiunea firmelor, standardele de creditare au fost relaxate atât pentru împrumuturile aferente întreprinderilor mici și mijlocii, cât și

pentru cele destinate corporațiilor, însă cu o intensitate mai scăzută în cazul celor din urmă. În perioada următoare (T1/2016), instituțiile de credit din zona euro estimează o relaxare a standardelor de magnitudine similară celei din T4/2015.

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

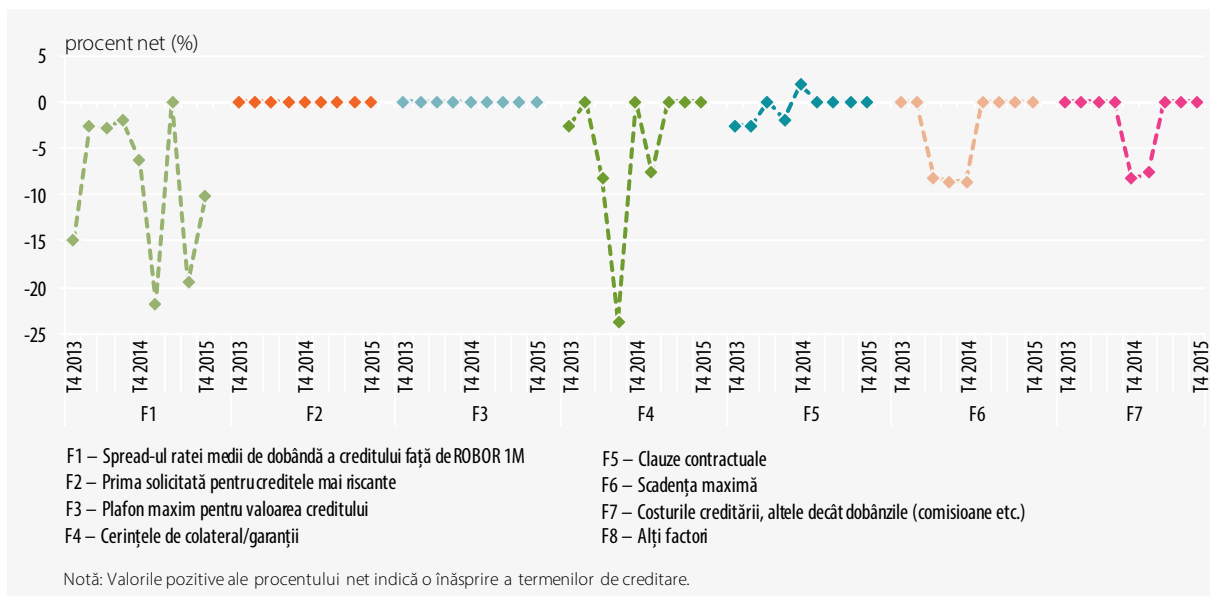

1.2. TERMENII CREDITĂRII

Din punct de vedere al termenilor contractelor de creditare, în T4/2015 băncile autohtone au relaxat marginal *spread*-ul ratei medii a dobânzii la împrumuturile față de ROBOR 1M pentru al doilea trimestru consecutiv, indicând astfel diminuarea costului împrumuturilor aferente companiilor nefinanciare. Asupra celorlalți termeni ai contractelor de creditare nu au fost operate modificări semnificative (Grafic 1.3).

Nivelul LTV (*loan-to-value*) pentru împrumuturile garantate preponderent cu ipotecă aflate în portofoliul băncilor la T4/2015 s-a menținut la o valoare similară celei din trimestrul precedent (98 la sută). În cazul creditelor nou-acordate companiilor nefinanciare în T4/2015, indicatorul LTV s-a situat în jurul nivelului de 90 la sută.

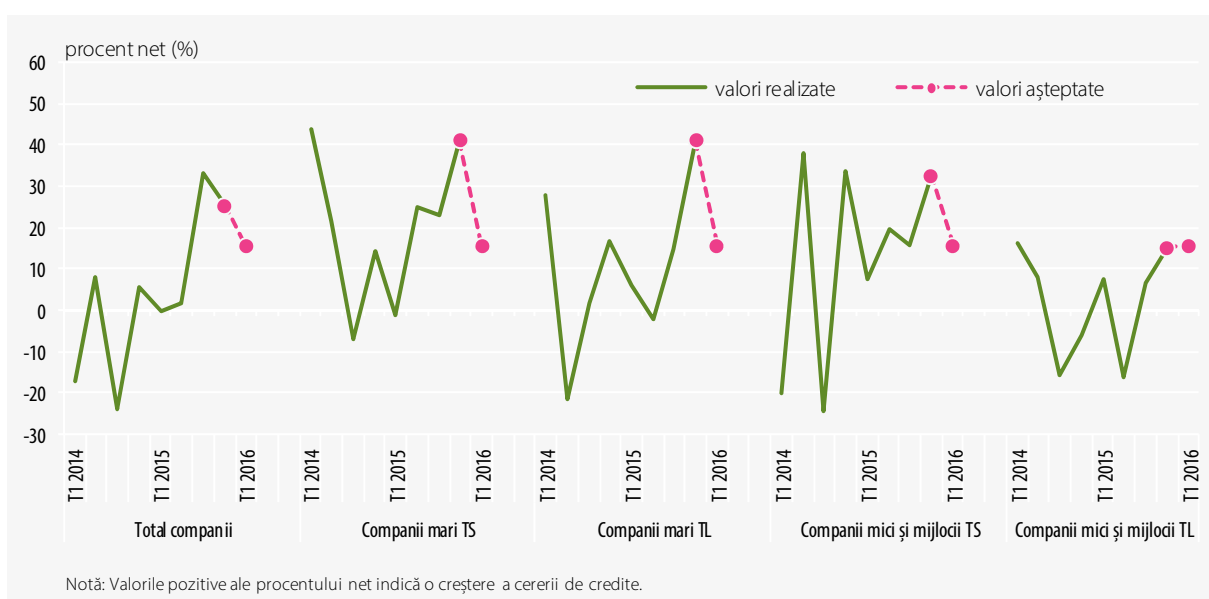
Grafic 1.3. Modificarea termenilor contractelor de creditare

1.3. CEREREA DE CREDITE

Similar evoluției din trimestrul anterior, în T4/2015 cererea de împrumuturi din partea companiilor nefinanciare s-a majorat semnificativ (Grafic 1.4). Această dinamică a fost determinată atât de creșterea cererii de credite din partea corporațiilor, cât și a celei aferente întreprinderilor mici și mijlocii. În următoarele 3 luni (T1/2016), băncile autohtone preconizează menținerea acestei tendințe, dar cu o amplitudine mai moderată, indiferent de maturitatea finanțării sau categoria de mărime a întreprinderilor.

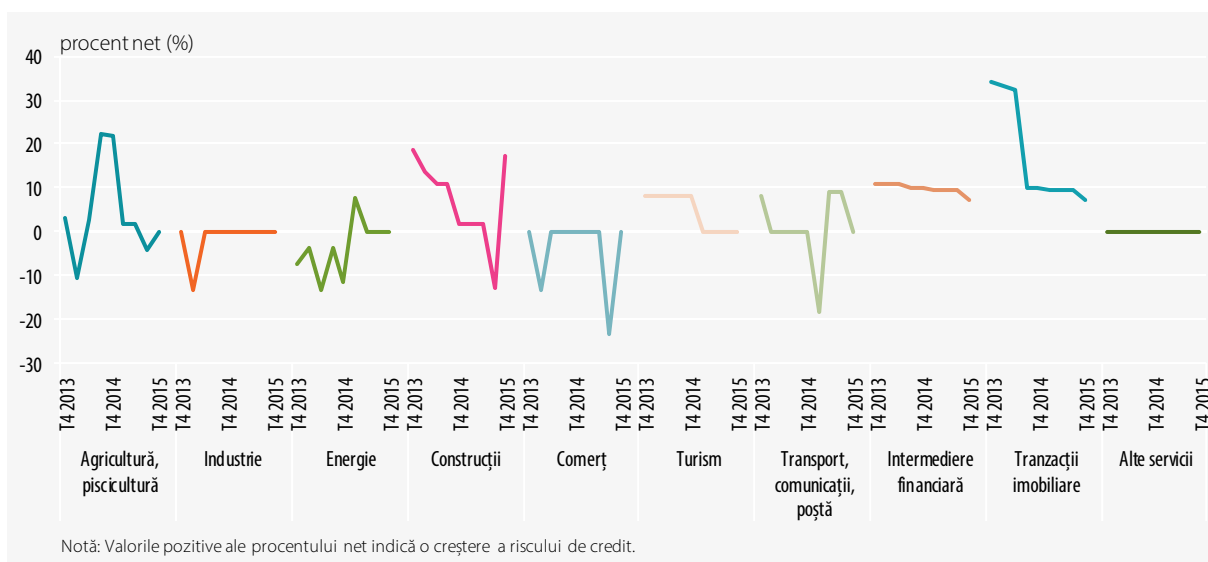
Grafic 1.4. Dinamica cererii de credite

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

În opinia băncilor, riscul de credit asociat companiilor nefinanciare în funcție de sectorul în care activează s-a menținut constant în majoritatea ramurilor economice (Grafic 1.5). Singurele domenii de activitate pentru care instituțiile de credit au resimțit un risc în creștere au fost construcțiile și sectoarele imobiliar și de intermediere financiară, însă cu o intensitate diferită. Astfel, în construcții, băncile au perceput o majorare moderată a riscului de credit, acest sector inversând evoluția din trimestrul precedent, în timp ce în cazul celorlalte două ramuri creșterea a fost una marginală.

Grafic 1.5. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate

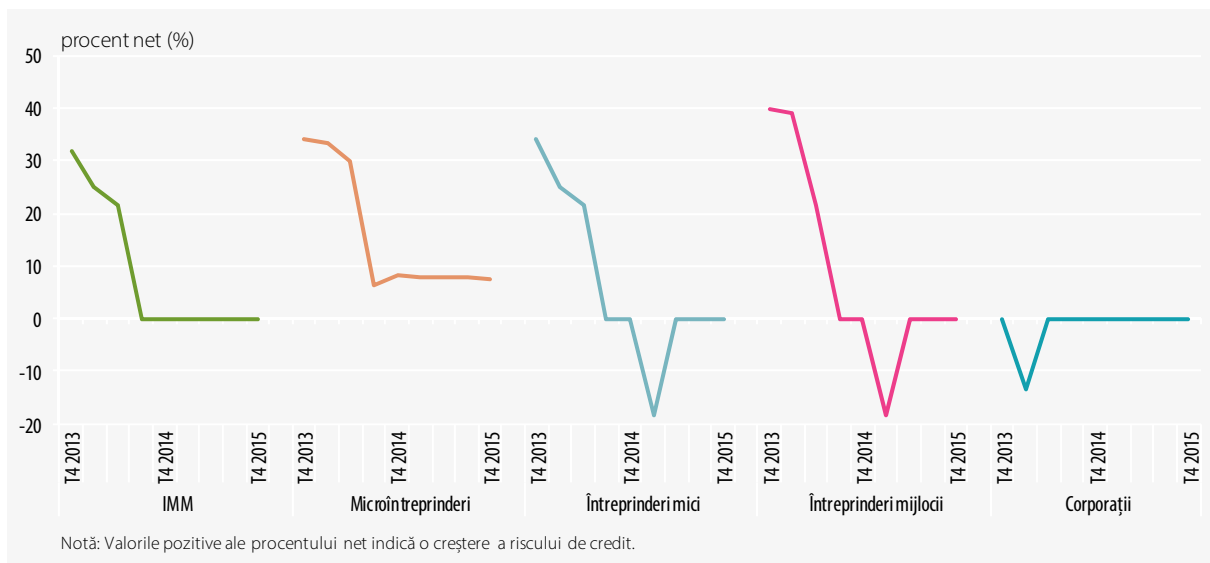
După dimensiunea firmelor, băncile au apreciat că riscul de credit generat de majoritatea categoriilor de companii s-a menținut constant în T4/2015, singura excepție fiind reprezentată de microîntreprinderi. Pentru acestea, instituțiile de credit au considerat că riscul de credit este în creștere, similar evoluției din perioada anterioară de analiză (Grafic 1.6).

Instituțiile de credit au estimat un nivel al pierderii în caz de nerambursare (LGD¹) pentru creditele care au intrat în starea de nerambursare² în T4/2015 similar celui din trimestrul precedent (aproximativ 40 la sută).

¹ Informația privind LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator și (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD.

² Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

Grafic 1.6. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

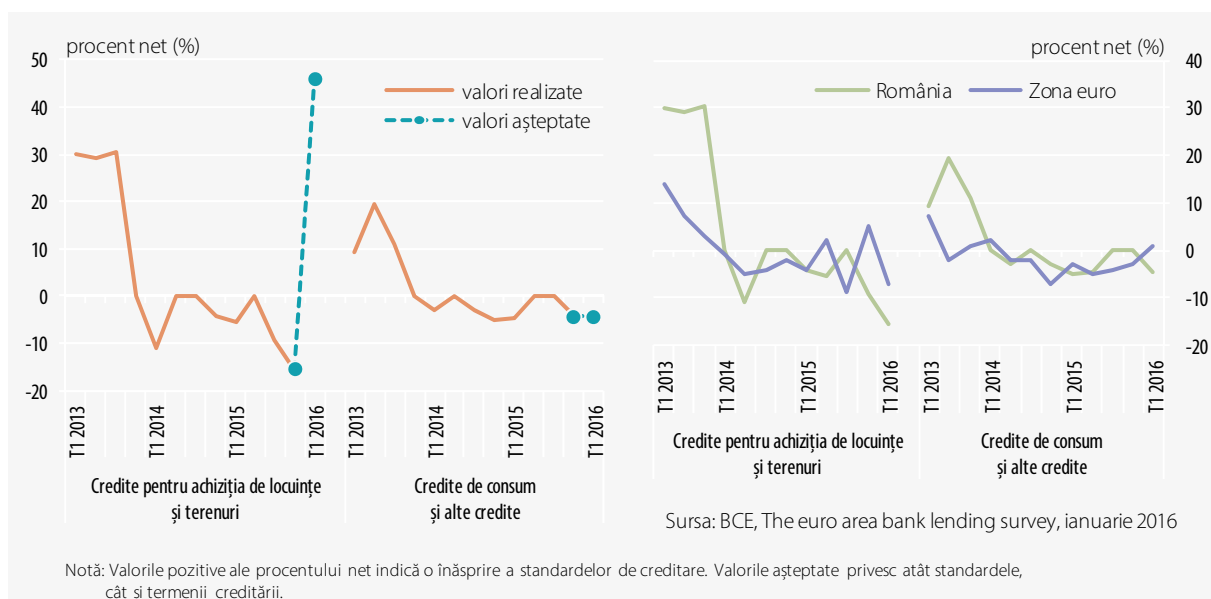

2. Creditarea populației

2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Standardele de creditare au înregistrat o relaxare moderată în cazul creditelor pentru achiziția de locuințe și au rămas relativ constante pentru creditele de consum, în T4/2015 (Grafic 2.1). Pentru prima dată în ultimele 4 trimestre, băncile anticipează că vor înăspri într-o anumită măsură standardele de creditare în cazul creditelor imobiliare în perioada următoare (T1/2016). Condițiile de creditare pentru creditele de consum sunt anticipate a se menține constante în T1/2016.

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

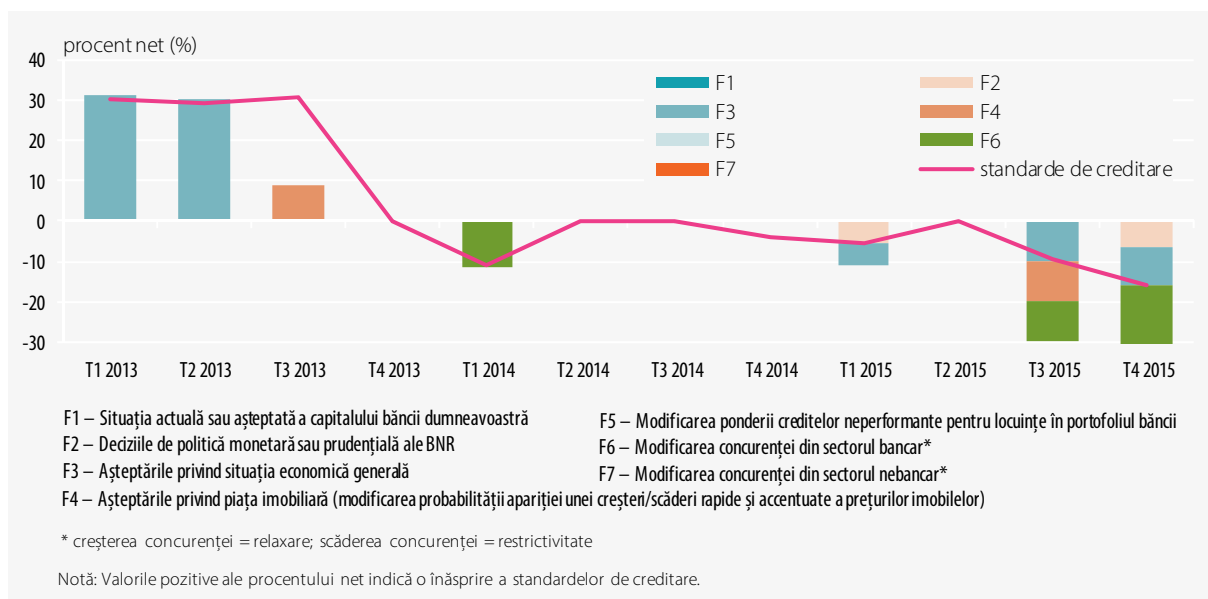

Spre comparație, băncile din zona euro au relaxat standardele de creditare aferente creditării imobiliare, în timp ce condițiile aplicabile creditelor de consum au fost înăsprițe ușor pentru prima oară din T4/2013. Pe termen scurt (T1/2016), băncile din zona euro prognozează relaxarea standardelor de creditare indiferent de tipul creditului.

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IMOBILIARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

Principalii factorii care au contribuit, în T4/2015, la relaxarea standardelor de creditare aferente împrumuturilor pentru achiziția de locuințe și terenuri au vizat presiunile competiționale din sectorul bancar, așteptările privind situația economică generală, concurența din sectorul nebanancar, precum și deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR.

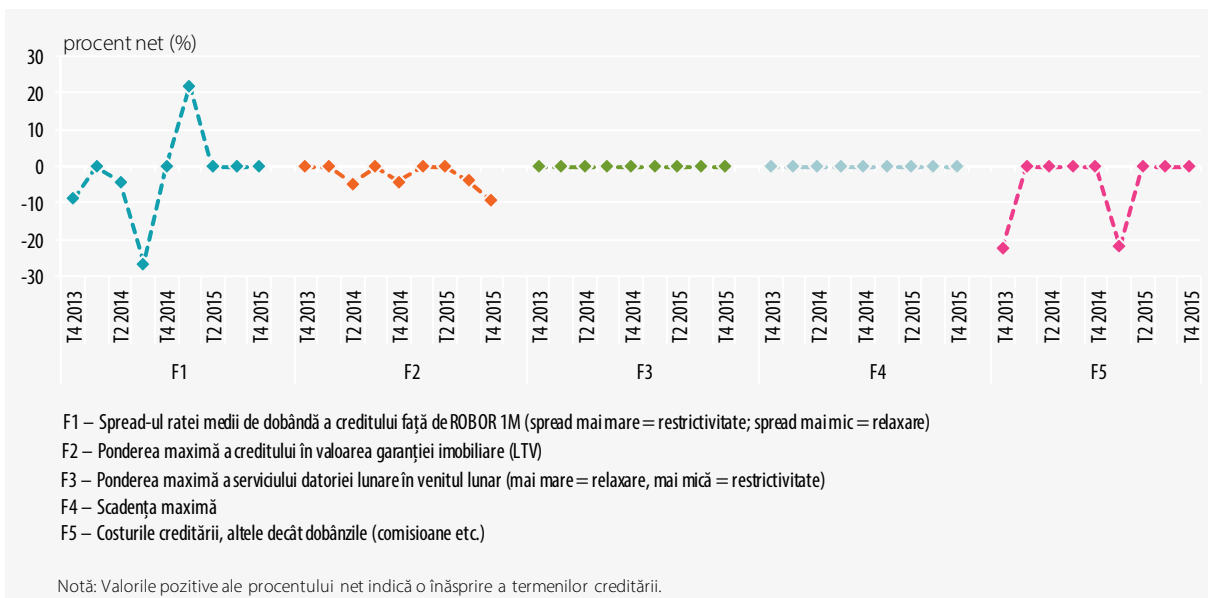
Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

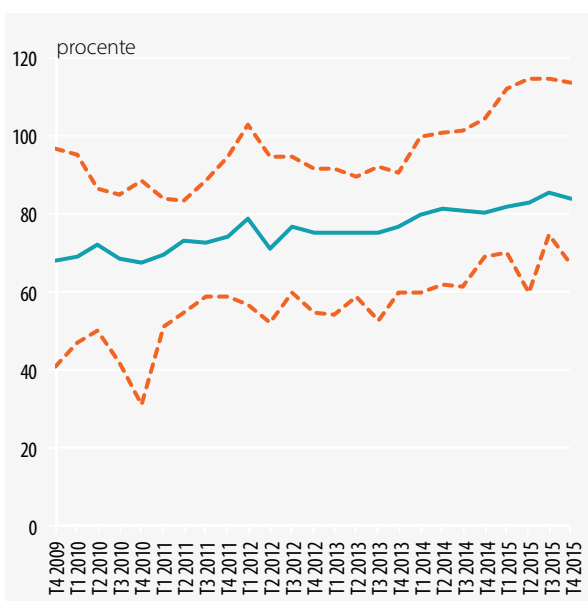
În T4/2015, băncile au acționat, în sensul relaxării, asupra ponderii maxime a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV, Grafic 2.3). Ceilalți termeni ai creditării imobiliare nu au înregistrat modificări semnificative în T4/2015.

Grafic 2.3. Termenii creditării imobiliare

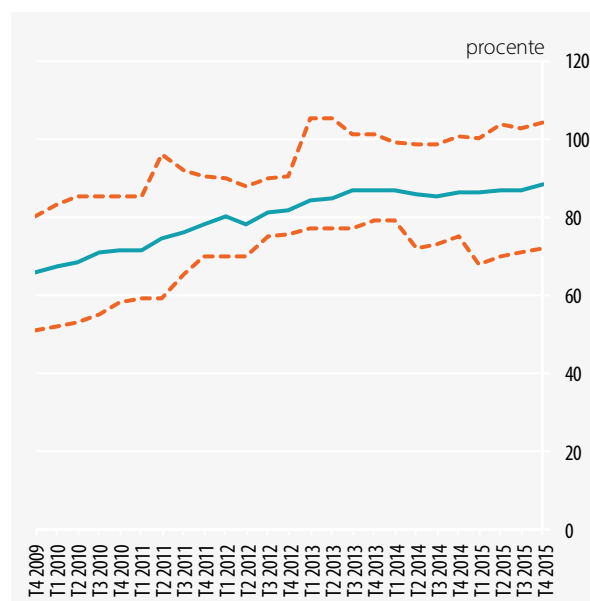

În T4/2015, valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) pentru creditele nou-acordate în ultimele 3 luni a fost de 84 la sută (Grafic 2.4), iar valoarea medie a LTV pentru stocul total de credite imobiliare a fost de 88 la sută (Grafic 2.5), neînregistrându-se modificări notabile față de perioada anterioară (T3/2015).

Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou-acordate în trimestrul analizat

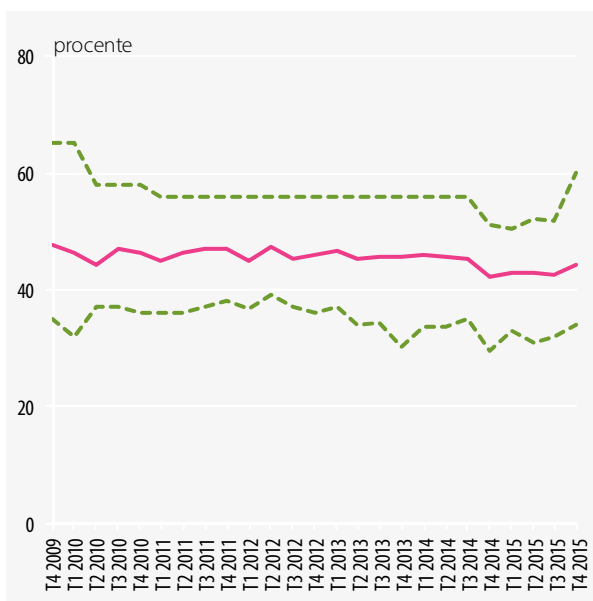

Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

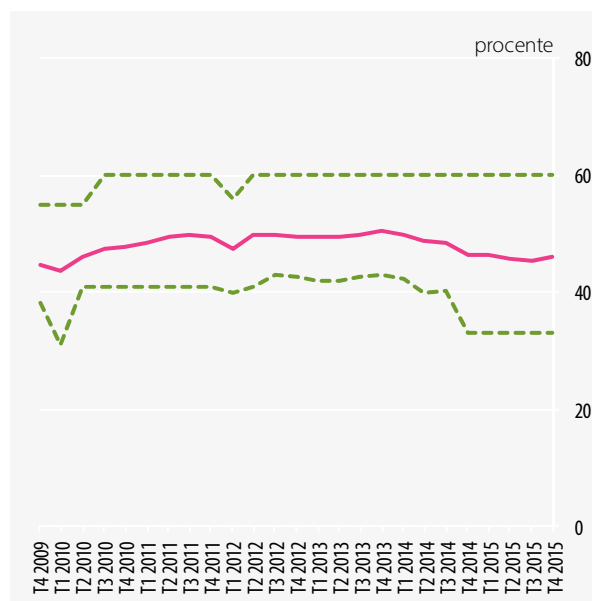

Gradul mediu de îndatorare pentru creditele nou-acordate a fost de 44 la sută (Grafic 2.6), la nivelul portofoliului total de credite imobiliare acesta fiind de 46 la sută (Grafic 2.7). Valorile se mențin similare trimestrului precedent (T3/2015).

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou-acordate în trimestrul analizat

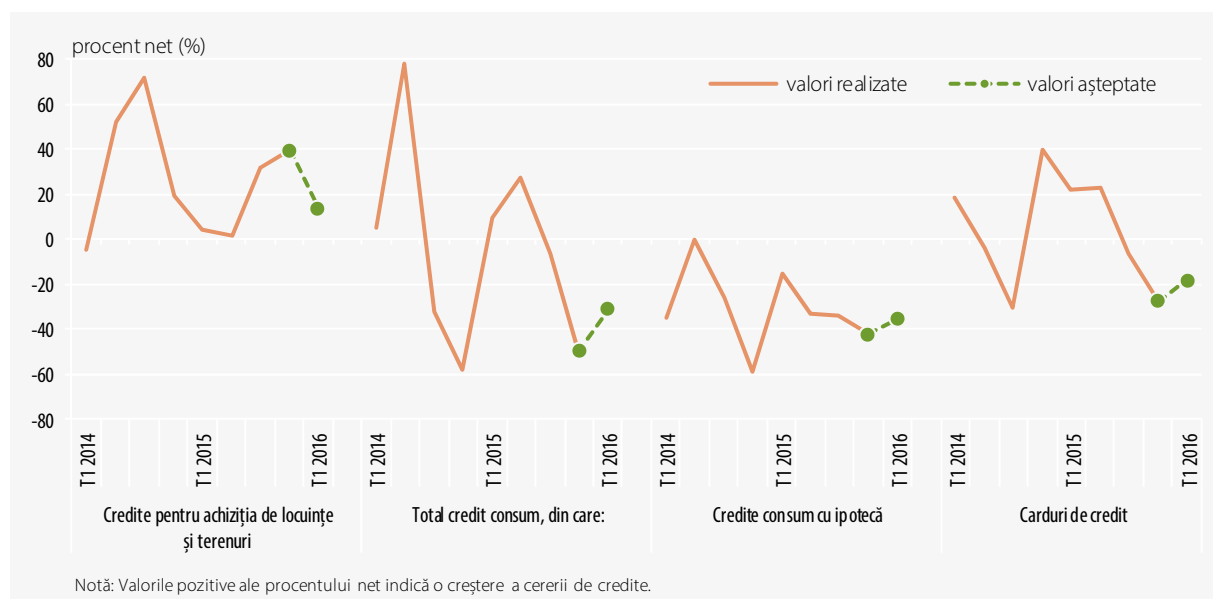
Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

(ii) Evoluția cererii de credite imobiliare și a prețurilor la locuințe

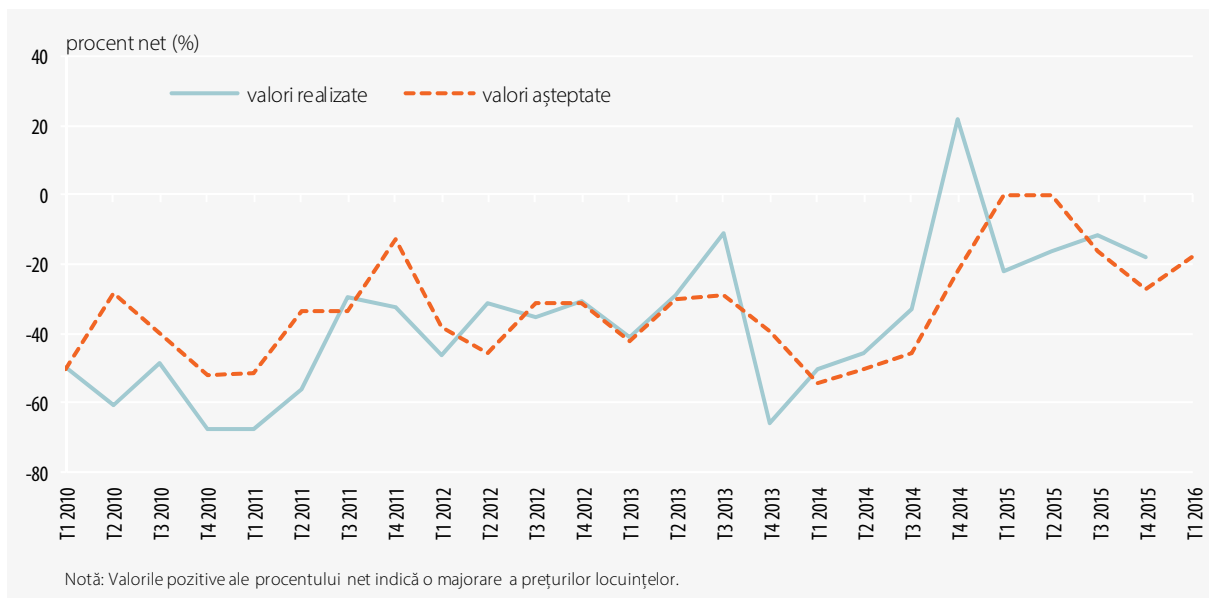
Pentru al doilea trimestru consecutiv, cererea de credite imobiliare din partea populației s-a majorat semnificativ (Grafic 2.8), băncile prognozând continuarea creșterii cererii și în perioada următoare (T1/2016).

Grafic 2.8. Modificarea cererii de credite

În opina băncilor, prețurile rezidențiale au continuat să se diminueze în T4/2015, o evoluție similară fiind prognozată și în trimestrul următor (T1/2016), Grafic 2.9.

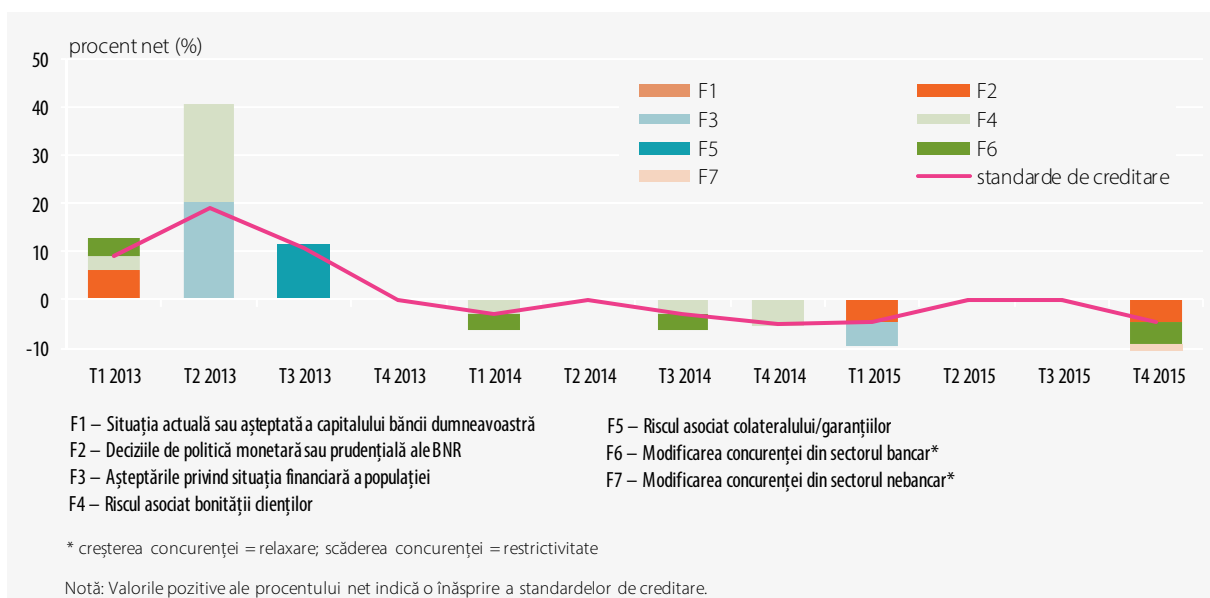
Grafic 2.9. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierii băncilor

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

Factorii care contribuie la modificarea standardelor creditelor de consum nu au cunoscut schimbări notabile în T4/2015 (Grafic 2.10).

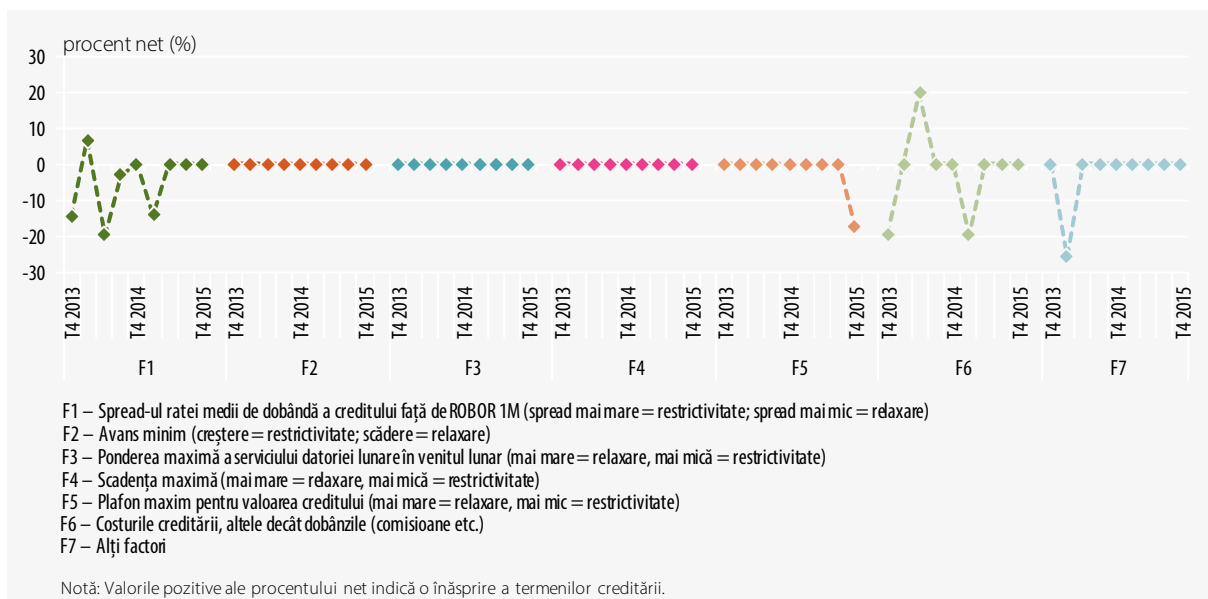
Grafic 2.10. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Băncile au menținut neschimbați termenii creditării aferenți creditelor de consum în T4/2015, cu excepția plafonului maxim pentru valoarea creditului, care a fost relaxat moderat, Grafic 2.11.

Grafic 2.11. Termenii creditului de consum

(ii) Evoluția cererii de credit de consum³

În T4/2015, cererea pentru creditele de consum a înregistrat un regres atât la nivel agregat, cât și în structură (Grafic 2.8).

Instituțiile de credit anticipează pentru perioada următoare (T1/2016) continuarea tendinței descrescătoare a cererii de credite de consum din partea populației, fiind preconizate scăderi semnificative ale cererii de credite de consum la nivel agregat, precum și în structură (credite de consum garantate cu ipotecă și carduri de credit).

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD⁴)

La nivel agregat, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare⁵ a fost de aproximativ 45 la sută în T4/2015. LGD pentru creditele imobiliare și pentru creditele de consum garantate cu ipotecă a înregistrat o valoare medie de peste 35 la sută, în timp ce pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și pentru cardurile de credit, LGD a înregistrat valori de circa 65 la sută, respectiv 59 la sută.

³ Evoluția cererii pentru creditul de consum total trebuie interpretată ținând seama de faptul că împrumutul de consum total include, pe lângă creditul garantat cu ipotecă și cardurile de credit, și creditul de consum negarantat, care nu este tratat în sondaj.

⁴ Informația privind LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator și (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD.

⁵ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

ANEXĂ

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din luna mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci selectate după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva *procentului net*.

În cazul întrebărilor care se referă la *standardele de creditare*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăsprișt standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la *cererea de credite*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele 3 luni, iar așteptările se referă la următoarele 3 luni.

